

بررسی مؤلفه های پایداری در معماری سنتی ایران (مطالعه ی موردی: خانه مستوفی، بشرویه)

سمیرا کریمی دستجردی^{۱*}، یلدا اکبری^۲

۱- باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران، مدرس دانشگاه، (samirakarimi9161@gmail.com)

۲- کارشناسی ارشد معماری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران، (yalda9097@gmail.com)

چکیده

بحران انرژی در دهه ی هفتاد میلادی و در پس آن، معضلات زیست محیطی بر بسیاری از فعالیت های انسانی، سایه افکند و سبب شد طراحی معماری به عنوان یکی از عوامل مؤثر در مصرف بالای انرژی با چالشی سخت مواجه شود. از این رو، مسئله حفظ محیط زیست، نیاز نسل های آینده و بهره گیری از انرژی های رایگان، مفهوم تازه ای را با عنوان "پایداری" در همه ی علوم، وارد نمود.

بر اساس مطالعات صورت گرفته، اصول معماری پایدار در بسیاری از خانه های بومی و سنتی ایران، به طور نسبی رعایت شده است، از این رو میان معماری خانه های بشرویه به عنوان نمونه ی بارزی از بومی مداری، معیارهای پایداری از قبیل حفظ محیط زیست و استفاده از عوامل اقلیمی را با نگاه به عناصر شکل دهنده ی معماری بومی از جمله (فرهنگ، اقتصاد، اجتماع و طبیعت) به درستی، رعایت شده است. در این پژوهش با بررسی میدانی خانه سنتی مستوفی در شهرستان بشرویه مشاهده شد که بافت و ساختمان این بنا بر اساس اقلیم، شکل گرفته است. استفاده از ایوان های زمستانی مجلل و ستون دار، سه بادگیر مرتفع و متوالی، دیوار اتاق ها و (صوفه) دارای تاقچه و بخاری دیواری است، فرم و نحوه ی استقرار بنا، جهت گیری بنا و استفاده از مصالح محلی، در جهت اصولی شکل گرفته اند که می توان آن را نمونه ای از اصول معماری پایدار در معماری سنتی ایران قلمداد کرد.

واژه های کلیدی: مؤلفه های پایداری، معماری سنتی، خانه مستوفی، بشرویه، ایران.

۱- مقدمه

کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه، در سال ۱۹۷۸ گزارشی منتشر کرد که دستاوردش، مفهوم توسعه ی پایدار بود. مفهومی که بسیار سریع بر اغلب رویکردهای مختلف توسعه که طی سال های گذشته، شکل گرفته بود، غلبه کرد. با مشخص شدن ناپایداری ها و مضرات فراوان آنها، در مسیر توسعه، بحث پایداری به عنوان مسئله ای مهم و ضروری نمود یافته و توجه مجامع جهانی را در طی دو دهه اخیر به خود جلب کرده است [۱].

معماری بومی ایران، سابقه ای کهن دارد. در هر گوشه از آن، بناهایی با معماری های متفاوت به چشم می خورد که در این حال اشتراکاتی با هم دارند، این ویژگی، آنها را نیازمند بررسی کرده است [۲].

معماری بومی خانه مستوفی در شهر بشرویه، بر اساس شاخص ها و عوامل فرهنگی، اقلیمی و معیشتی مختلف، متفاوت با سایر نقاط کشور شکل گرفته است؛ شکل گیری معماری این منطقه در جهت حفظ آسایش ساکنان، با بهره گیری از عناصر مفید اقلیمی، ضمن احترام به طبیعت و سایت، به وجود آمده است. در سیمای بنا های این شهر، احترام به طبیعت را می توان